

ÁLVINISTA VILÁG

SZERKESZTI: Dr. TAVASZY SÁNDOR

TARTALOM

Dr. Imre Lajos: Pünkösti ünnepi konceptus.
Dr. Nagy Géza: A kálvinizmus felekezeti missziója. — MULT ÉS JELEN. László Dezső: A megbomlott egyensúly. — EGYHÁZUNK MUNKÁJA. G. L.: A mi kórházunk.
Horváth Jenő: Református sajtónk égető kérdései. A nem-lelkészek szolgálata. — KERESZTYÉN KRITIKA. T.S.: A liturgiai reform bukása. A világnézeti harc új módja. A kommunizmus, mint vád. — KÉZ A KÉZBEN. — KRÓNKA.

Barth Károly, Brunner Emil és Thurneysen Ede
válogatott beszédei DAVID GYULA árapataki református lelkész fordításában:

ISTEN ÉS KENYÉR

címen.

E több mint 240 oldal kitévő és több mint 29 beszédet tartalmazó könyv ára 170 L.

Megrendelhető az IFJU ERDÉLY kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

Megjelentek!

Megjelentek!

**A vasárnapi iskolák növendékei részére a legújabb
művészi kivitelű**

Vasárnapi iskolai szorgalmi képek.

Az „Ifjú Erdély” kiadóhivatala egyelőre két sorozattal indult meg Minden sorozat tiz képet tartalmaz, amelyek kép-magyarozó szöveggel és bibliai mondásokkal vannak ellátva. Az első sorozatba fel vannak véve: Kálvin János, Luther Márton, Zwingli Ullrik, I. Rákóczi György, Bethlen Gábor, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert, Bod Péter, Bolyai Farkas és Szegedi Kis István arcképei, míg a második sorozatba a dési, kolozsvári, magyarvalkói, marosvásárhelyi, nagyenyedi, ótordai, szentimrei és a sepsiszentgyörgyi református templomok, valamint a vajdahunyadi vár és végül a marosillyei Bethlen-kuria lettek felvéve.

Egy darab kép ára 1 Leu. A 20 képet tartalmazó két sorozat ára 20 Lei. — A portó külön számíttatik fel.

Megrendelhető az IFJU ERDÉLY kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

Megjelent!

Megjelent!

VALLÁSOS MŰDALOK

művészi jellegű gyűjteményének első sorozata.

Tartalmaz: tizenegy egyházi éneket, szóló és duettre, mindenik énekhez zongorakiséret is van adva, mely harmóniumon vagy orgonán is lejátszható.

Ára portómentes küldéssel: 60 lei.

KÁLVINISTA VILÁG

SZERKESZTI: Dr. TAVASZY SÁNDOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ-KOLOZSVÁR, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

VII. ÉVFOLYAM

1933. JUNIUS 30.

6. SZÁM

Pünkösti ünnepi konceptus.

Megbizólevél legátusok részére.

Kedves Atyámfiai!

A nyelvnek két csodája van feljegyezve a Szentírásban. Az első annak az elején, mikor a vakmerő, Istenig emelkedni akaró emberek nyelvét összezavarja az Úr, hogy *ne értsék* egymást s azok elszélednek a világ minden tájára. A másik a váltáság nagy munkájának befejezésénél, mikor a Szentlélek nyelve *ismét összegyűjti* ismeretlen, távoli országok népét Isten nagyságos dolgairól szóló bizonyágtétel hallgatásában. Ez a két csoda kiegészíti egymást. Pünköstkör oldódott fel és tört meg az az átok, melyet a Babel hozott az emberekre, *a Szentlélek munkájában lett eggyé az emberiség nagy nemzetsége*, a Szentlélek hozza egységre mindazokat, akiknek egyeknek kell lennie, de akiket a bűn elválasztott és szembeállított egymással.

A bűneset óta *hiába keresi az ember azt a nyelvet*, melyen megértheti egymást. Az Isten hatalma felé törő, magától nagygyá lenni akaró emberiség tagjai közé éles választófalat húzott, a békétlenség, harag, gyűlölet, meg nem értés falait emelte a bűn. Azóta ember és ember, testvér és testvér, nemzet és nemzet, sőt, óh jaj, keresztyén és keresztyén között szakadékok, örvények sötétlenek, melyek elválasztják egymástól, ellenségévé teszik egymásnak. És bár az emberben megmaradt az igaz egységre és békességre irányuló vágyakozás, mint egyik nyoma annak, hogy Isten képére és hasonlatosságára teremtett, mégis az ember ezt az egységet sohasem tudta az igazi úton keresni. *Ma is emberi tervekkel*, a nemzetek külső összefogásával, mesterkéltn kapcsolatok keresésével próbálják helyreállítani a nyelvnek azt az egységét, melyet a bűn megbontott. A bolsevizmus maga is egy óriási, emberi törekvés az egység helyreállítására. De ezek mind hiábavalók. Csak *egyetlen egy hatalom van, mely egy nyelvre tudja hozni az egész emberiséget: a Szentlélek hatalma*, mely hajdan csodálkozásba ejtette az ige hallgatóit s amely azóta is magasztaló csodálkozásba ejt mindenkit, aki ezt a hatalmat ismeri. Ha egyszer az emberiség a maga nyelve helyett a Szentlélek által adott nyelven kezdene beszélni, ha egyszer nemzetek, egyházak, egyének nem a maguk dicsőségét, sikereit, nagyságát, hatalmát, hanem Isten érettünk megnyilvánított kegyelmét tennék életük alapjává, akkor megnyílnának a szívek egymás előtt is, akkor ez egy nyelv: a szeretet, alázatosság, Isten hatalmát dicsőítő magasztalás nyelve egységet teremtene e világon.

A keresztyéneknek, akik ismerik ezt a nyelvet, akikben Isten Szentlelke által munkálkodik, akiket Isten azért helyezett erre a világra, hogy itt az Ő kegyelmét hirdessék, az a feladatuk, hogy *ezen a nyelven szóljanak* egymáshoz és másokhoz. A pünkösti ünnepe hatalmas *bizonyágtétel* arról, hogy a Szentlélek ma is uralkodik, hogy hatalma ellenállhatatlan, hogy az az egység, melyet Krisztus megteremtett az Anyaszentegyházban, minket kötelez. *Felszólítás* arra, hogy a Lélek által adott nyelv zendüljön meg a családokban, nemzetek életében, hogy ez hirdesse Isten hozzánk lehajló irgalmasságát. *Igéret* arra, hogy Isten Szentlelke át tudja alakítani a szíveket, magához tudja hajtani ellenségeit, meg tudja törni az ellenségeskedés hatalmát, eggyé tudja tenni Krisztusban azokat, akiket elválasztott a bűn ereje. *Igéret* arra, hogy e világ minden válaszfala dacára az örökkévalóságban egyek azok, akik az Övéi.

Kérjük Istent, hogy adjon Nektek áldott és idvességes ünneplést, gyarapítson meg benneteket a hitben és szeretetben, tegyen erőssé a reménységben s imádkozunk, hogy az Ige hirdetését tegye áldottá számotokra.

Kolozsvár, 1933. pünkösti hava.

A kolozsvári református Theológiai Fakultás tanári karának nevében:

DR. IMRE LAJOS,

igazgató.

A kálvinizmus felekezetközi missziója.

Irta: DR. NAGY GÉZA.

Egyházunknak egy olyan tevékenységére szeretném felhívni a figyelmet, amely eddig, kb. másfél század óta teljesen háttérbe szorult. Legalább is annyiban, hogy nem igen beszéltek róla. Vagy ha szóba is jött, megmaradt ez a téma a meghitt jellegű, magánbeszélgetés körében s nem igen merték még legöntudatosabb híveink sem a nagy nyilvánosság előtt tárgyalni. Amiből aztán természetesen az következett, hogy ennek a tevékenységnek nemcsak a módszere, célja, szüksége és lehetősége felől volt mindenki teljes bizonytalanságban, hanem elsatnyultak azok a drága belső erők is, amik régen erre ösztönöztek minket s amik nélkül *igazi egyház* el sem képzelhető.

Szerény előadásom célja tehát sem több, sem kevesebb, mint rávilágítani arra, hogy egyházunknak nemcsak bel- és külmissziói, hanem *felekezetközi missziói hivatása, kötelezettsége is vannak*. Nem szabad megelégednie azzal, hogy félig-meddig öntudatos, vagy éppen elidegenedett hívei közt belmissziói tevékenységet folytasson. Sem azzal, hogy hitvallásunk áldásos hatásait a nemzeti és társadalmi életben érvényesítse. Sőt, még az sem elég, ha tekintetét a pogány világ aratására megérett fehér mezejére veti, ha ennek megtérítésére külmisszionáriusokat küld ki vagy általában a külmisszió munkáját támogatja. *Nekünk a közvetlen közelünkben élő keresztyén felekezetek közt is missziói feladataink vannak!* Nekünk nem szabad megelégednünk azzal, hogy a velünk egy sorsban, vagy egyéb közösségekben élő, más felekezetű ker. testvéreinkkel egy szintelen, tisztán udvariaskodásokban kimerülő, konvencionális jó viszonyt tartunk fenn s titkos féltékenységgel vagy éppen duzzogva nézzük ezeknek a saját hitigazságaiuk propagálására irányuló tevékenységüket. Vagy igaz az, amit Pál ír Timotheusnak: Isten azt akarja, hogy minden ember idvezüljön és az igazság ismeretére eljusson (1. 2. r. 4 v.) s egyházunk, mint az idvesség *igaz* útjának ismerője, mindenkit meg kell, hogy nyerjen ennek számára, — vagy pedig elismerjük azt, hogy más egyház is éppolyan jól ismeri ezt és akkor megmaradnak a saját belkörü teendőink, kifelé pedig a *lanyha védekezési tevékenység* mellett. Egyházunk a felvilágosodás kora óta ezt az utóbbi útát választotta. Az eredmény pedig egész a háború utáni időkig, a hitélet elszíntelenedése, az áldozatkészség ellanyhulása és a teljes vallási közömböség lett. Hogy ezek alapján mik az eredmények a statisztika terén, arról nem szólok. Csak annyit jegyzek meg, hogy pld. az erdélyi ref. egyház ma már sok tekintetben kezd elveszteni ezt a vezető szerepét, amit itt múltjánál és számbeli arányánál fogva méltán elvárhat mindenki tőle.

Igaz, hogy Erdélynek fennállása óta mindig nagy kincse volt a ker. felekezet közti békesség. Istennek hála, ezt a nagy áldást éppen ref. fejedelmeink, államférfiaiunk tudták leginkább értékelni s munkásságuknak eredményeként ezt a békés együttélést régi törvényeinkben is biztosították. De ez a békesség soha sem jelentett lanyha közömböséget számukra. *Hanem áldott lehetőséget arra, hogy mindenik egyház szabadon kibonthassa belső erőt s ezeket akadálytalanul vihesse harcba az itteni ker. élet meghatározásáért folyó küzdelemben!* S ha ma, legalább is a hitélet terén, még mindig fennáll ez a lehetőség, nekünk is éppen úgy kell élnünk ennek áldásaival, mint őseink. Mielőtt azonban ennek a küzdelemnek a módózataival foglalkoznánk, szükségesnek tartom, hogy egy pár félreértést eloszlassak.

Ref. egyházunktól éppen az említett lovagias, nobel magatartásánál fogva mindenki elvárja, hogy továbbra is a felekezetközi béke hűséges őrizője legyen. Hogy állunk e tekintetben a többi egyházzal? Nem szemrehányásként mondom ezt, hanem mint természetes tényt egyszerűen megállapítom, hogy ezt az álláspontot

mint elavultat, ma már egyik ker. felekezet sem vallja *a maga számára*. A római pápa pld. az efézusi zsinat 1500 éves emlékünnepe alkalmával 1931-ben nyíltan hirdeti, hogy nekünk, protestánsoknak és a gör. kel. egyház tagjainak vissza kell térnünk az ő fennhatósága alá. Az orthodox egyház egy tudós képviselője (Dr. Ö. Bucsevski) éppen e helyen jelentette ki ezelőtt 2 évvel, hogy egyháza „az apostoloknak, egyházatyáknak, az első... oekumenikus zsinatok egyháza, egyenes örökös... közvetítője az Isten szent akaratának és *kizárólagosan szükséges az üdvösségre.*” A többi egyházakkal szemben nem ellenséges, „csupán a benső értékük szerint állítja rangsorba őket.” Világos dolog, hogy legelső helyre így az orthodox egyház kerül. De nézzük a protestáns felekezeteket. Az erdélyi szász luth. egyház, ha nem is hivatalosan, de csöndesen elnézi, támogatja azt a törekvést, mely a hozzánk mindig közelebb húzódo magyar luth. egyházakat az ő fennhatósága alá akarja vonni. Az unitarizmus még mindig törhetetlenül hirdeti, hogy ő a jövő vallása, hogy neki sokkal több híve van, mint ahányan nyíltan annak vallják magukat s komolyan fáradozik hitelvei propagálásában. A sektákat pedig, mint tudjuk, egyenesen az a törekvés hevíti, hogy a történelmi, tehát a ref. egyház romjai fölött is ők építsék fel az *igazi* ker. gyülekezet, az új Jeruzsálem templomát. Az öntudatos ker. felekezetek e lázas tevékenysége, versenye közt úgy áll előtűnik ref. egyházunk, mint *egy gazdátlan missziói terület*, ahonnan a jámbor, mindenbe beletörődő híveket éppen csak az nem hódítja el, aki ezt nem akarja.

Vajjon így volt-e ez mindig s így van-e ma a külföldi ref. egyházakban?

Az egyháztörténet tanulmányozásánál valósággal megdöbönt engem *az a missziói hév, az a feszítő, expansionizmus*, amelyik régi ref. őseinket lelkesíti. Kálvin nagy csendben, de halálos elszántsággal, emésztő munkával építi ki egy új, nagy világegyház kereteit, hogy aztán tanítványai, Béza és a dortrechti atyák élettel, tartalommal töltsék meg azt. Első reformátoraink, Kálmáncsehi, Méliusz, Szegedi Kiss István nem negatív szellemű hitvitázók, hanem biztos talajon mozgó misszionáriusok, akik a tiszta evangéliummal lelkeket hódítanak Krisztusnak s az ő igaz egyházának. Fejedelmeink, különösen a Rákócziak tudatosan támogatják azoknak a papoknak és theologusoknak a munkásságát, akik *ebben a szellemben* munkálkodtak. De ez a hódító törekvés jellemzi főurainkat is. A XVI. században Forró Miklós és Geszti Ferenc a románok közti reformációt támogatják, a XVII. században Rhédey János a külkülföldmenti, Beldi Pál a háromszéki székelyek egyes falvait nyrik meg egyházunk számára, a XVIII. században Bethlen Miklós kancellár és Pekri Lőrinc kurucgenerális a nagy Daniel István előtt világosítják meg Krisztus isteni dicsőségét, teszik öntudatos reformátussá; Cserey Mihály a krónikáiról és id. Wesselényi Miklós r. kath. feleségeik megtérítésével dicsekednek. Végül a már említett el. br. Daniel István 1765-ben könyvet ad ki. *Örök életre vezető egyenes út* címmel, melyben „testvér atyafiai s minden ellenkező értelemben levő jó akarói” előtt tesz bizonyosságot hitéről, abban a reményben, hogy így ők is megismerik az üdvösség igaz útját. Gondoljuk el, hogy ilyen világi pártfogók és öntudatos hívek mellett micsoda bátorság hevítette régi papjainkat, milyen elszántsággal folytatták munkájukat Krisztus országának terjesztéséért!

De egyházunk akkor nemcsak az egyeseknek, közösségeknek és nemzeteknek misszionálásával foglalkozott, hanem hatása érezhető volt a többi ker. egyházak életében is. Ez pedig abban állott, hogy *életre hlvtá bennük és híveikben azokat az evangéliumi vonásokat, amik nélkül ker. egyházi közösség nem állhat fenn*. Minden túlzás és elfogultság nélkül elmondhatjuk róla, hogy

a r. katolicizmust megértőbbé, bibliikusabbá és demokratikusabbá, az orthodox egyházat nemzetibbé és önérzetesebbé, az unitárizmust mérsékeltebbé, konzervatívabbá, komolyabban hívővé tudta tenni. Ref. fejedelmek és államférfiak voltak azok, akik törvénybe iktatták a r. kath. egyház számára is azt az autonóm, alkotmányos kormányzást (r. kath. státus, egyházközségek és kollégiumok önkormányzata), amelyhez fogható nem volt az egész világon. Az orthodox, g. keleti egyházat a mi reformáló munkánk ajándékozta meg a nemzeti nyelvű liturgiával, az építő könyvek, bibliafordítások és káték áldásaival. Az unitárizmust az erős kálvinista nyomás kényszerítette arra, hogy Krisztusnak legalább a segítségül hívását a Szentháromság formulájának a használatát megtartsák. A kálvinizmus hatása imáikon, teológiájukon egész a XVIII. század végéig világosan látszik, tehát éppen addig, amíg nálunk is öntudatos ref. meggyőződésről lehet beszélni. Szekta pedig egész a legutolsó évtizedekig, a tragikus végű szombatos vallástól eltekintve, Erdélyben nincs, nem engedni őket szóhoz jutni az az egyház, amely kezében a bibliával, képes volt a népélet legmélyebb pontjait is bevilágítani a Krisztus anyaszentegyházának fényével, áldásaival.

Ha már most hazai viszonyaink közül kitekintünk a világprotestantizmus széles mezejére, ott a reformáció korától egész a legújabb időkig megfigyelhetjük a kálvinizmus győzelmes előnyomulását. Csak a végeredményt közlöm. A protestánsok ma már a világ második nagy ker. felekezetét alkotják. Számuk a 300 millió r. kath. mellett a legújabb statisztika szerint 205 millió (g. kel. 150 millió). A protestánsok túlnyomó része, 140 millió a ref. konfesszióhoz tartozik, míg a lutheránusok csak 65. Természetesen a ref. tábor csak hitben, érzelmben, életprogramban egy, de a liturgiai és egyházszerkezeti sajátosságok alapján, amelyek Kálvin előtt nem bírtak sohasem üdvözítő jelentőséggel, hatalmas csoportok különültek el egymástól. Így az anglikán egyház, amely ma 32 millió, a presbyterianus vagy ref. egyház, mely 45 millió, a methodista egyház, mely 30 millió lelket foglal magába. S emellett ott vannak szabadszervezeti kongregacionálisok, szabad egyházak, kisebb ref. közösségek. A kálvinista tábor tehát külsőleg nem egységes, ami részben hátrányára, de részben előnyére is szolgál. Az akcióképességet azonban, ami itt minket most érdekel, mindenestre fokozza.

És most nézzük ennek a hódító munkának az útját. Valami csodálatos az, hogy Kálvin és hű tanítványai miképpen tudták önmagukban egyesíteni a legelszántabb felekezeti öntudatot a megértő türelemmel. Maga a reformátor, aki naponta emésztő harcot vív a kereszténység alapvető igazságaiért s egyháza autonómiájáért, egyik 1557-iki levelében kijelenti, hogy ami őt illeti, 15 év óta hűségesen próbálja tanítási módját, amennyire az igazság őszinte bevallása megengedi, a vitában való közvetítéshez alkalmazni. Legfőbb művében (Inst. II. 306, 335.) kijelenti, hogy csak a láthatatlan egyház egy, de itt a földön látható egyházak vannak. Igaz, hogy ezek közt is megkülönbözteti az igaz és hamis egyházakat, de az utóbbiakról (mint pld. a r. kath. egyháztól) sem tagadja meg az egyház nevet, mert ezekben is felismeri az egyházi élet nyomait, néhány ismertető jelét Isten kegyelmes munkálkodása alapján. Kálvin és hű munkatársainak magatartása felekezeti tekintetben mintaszerű és vonzó. Szentül meg vannak győződve hitük igazságáról, de nyitva tartják lelküket a többi ker. felekezettel szemben is s igyckeznek azokat megértő szeretettel az igazságról meggyőzni.

Csak így érthetjük meg azt az integráló, összehozó munkát, amit ők folytattak a széthullástól fenyegetett protestántizmusban. 1532-ben Farel kezdeményezésére az angrognai gyűlésen a waldensek csatlakoztak hozzánk. 1575 és 1609-ben pedig a cseh husziták maradványai. 1549-ben egyesül a zürichi egyezményben a német és francia egyház, 1554–1614-ig a németországi protestánsok tekintélyes része hódol meg az új irány előtt. S amíg a kálvinizmus keményen védi a protes-

tántizmust a mindinkább erősödő ellenreformációval szemben, felszívja és egyházivá teszi a kisebb prot. felekezeteket (Schwenfeldianusok, Anabaptisták egy része), sőt még a humanizmust is. S ahol megmaradnak kisebb felekezetek, ott is érezhető a kálvinizmus erős hatása. Példa reá az anabaptizmus egy töredéke, az ú. n. Mennoniták, akik éppen ennek következtében szakítanak a tarthatatlan ábrándozással s bibliikus hitükkel, komoly erkölcsi életükkel, munkásságukkal a későbbi kálvinista vagy pártikuláris baptisták előharcosai lesznek. S ez az integráló, nagy világegyházat építő munka még tovább folyt volna, ha az angliai ref. egyházban, melyet részben politikai motívumok is hoznak létre és formálnak, nem áll elő az a fájdalmas meghasonlás az állam-egyház és puritánusok közt, ami ennek a tekintélyes egyháznak egységét megbontja, sőt itt később egész sereg kisebb ref. egyház és szekta előállására szolgált alkalmat.

Igazat adok tehát egykori kedves professzoromnak, Wernle Pálnak, hogy a kálvinizmus éppen ez integráló, egyházépítő jellegénél fogva nem a szektákkal, hanem a katolicizmussal állítandó párhuzamba, hiszen ennek a széleskörű egyházi életéből indul ki, ezt akarja reformálni öskeresztyén és ótestamentomi fogalmak szerint az igazi theokrácia népévé. A kálvinizmus tehát a kath. egyháziasság kiélesztése és megtisztítása. Ezért a legveszedelmesebb riválisa ma is egyházunk a r. katolicizmusnak. S ha a XIX. sz.-ban Európában a r. katolicusok létszáma 10 százalékkal csökken s ugyanennyivel a protestánsoké gyarapodik, ezt a jelenséget elsősorban a külföldi ref. egyházak elszánt akciójának lehet tulajdonítani.

E történelmi kitérés után most már néhány pontban összefoglalom azokat a teendőket, amelyek reánk a felekezetközi misszió terén várnak.

1. A már említett bibliai hely (I. Tim. 2. r. 4. v.) alapján egyházunk nem mondhat le egy pillanatra sem arról a feladatáról, hogy az evangéliumot más felekezeti keresztények előtt is ne hirdesse. Enélkül egyházunk nem az, aminek konfesszióink tekintik, nem küzdő egyház. Erre a misszióra Isten parancsa és hitvallásunk előírása mellett létérdekünk is kötelez. Körülöttünk elszánt agitációs harc dúl s ha ebben nem veszünk részt, a világ, mint öntudatlan, gyáva közösség fölött, fölöttünk is előbb-utóbb napirendre tér. A télen, hűlőn sáfár sorsa vár akkor reánk: Még amink van is, elvétezik tőlünk. (Luk. 19. r. 26.)

2. Ez a missziói munka nem abban áll, hogy egyházunknak tűzön-vízen keresztül prozelitákat szerezzünk. Az Idvezítő is kárhóztatta a farizeusokat, akik megkérték a tengert és a földet, hogy egy pogányt zsidóvá tegyenek s azután kárhóztatra juttatják. (Máté 23. r. 15. v.) A térítésnek csak akkor van értelme, ha az Krisztushoz akarja vezérelni a lelkeket, tehát ha nem emberek, hanem Krisztus számára hódít. Ha Ő az üdvösség egyetlen fundamentuma, nekünk az ő dicsőségét földi, még külső egyházi érdek kedvéért sem szabad elhomályosítani. Az öntudatosítással járó térítés különben is ma már még a r. katolikusok legjobbainak is ki-fejezett programja.

3. A Krisztus számára való hódító munka azonban nem zárja ki, sőt végeredményében megköveteli az evangéliumi egyházhoz való csatlakozást. Sokkal inkább becsüljük és szeretjük anyaszentegyházunkat, minthogy ne lássuk, hogy igazi öntudatos, bibliaszerű ker. életet elsősorban benne lehet folytatni és sokkal jobban szeretjük Krisztushoz közeledő embertársainkat, minthogy őket elzárjuk a szabad ker. élet fejlődésének lehetőségétől, egyházi életünk áldásaitól.

4. Ennek a missziós munkának az eszközeiről, módszereiről itt természetesen nem szólhatok. Különböztetnem tudnék jobb útastást adni, mint az Úr Máté ev. 10. részében. A nagy elszántság és öntudatos hit mellett, különösen nálunk Erdélyben, igen nagy szeretet, megértés és bölcs körültekintés szükséges hozzá.

5. Egyházunknak folytatni kell az egyes lelkek megnyerése mellett a többi ker. felekezetek egyházi

közösségei közti missziói munkáját is. Törekednie kell arra, hogy ezek is minél *evangélicusabbak* legyenek, Krisztus és az ő Igéje előtt minél hűségesebben és alázatosabban meghódoljanak. Kétszeres felelősség terhel minket a prot. testvéregyházakkal szemben. *Itt sürgős szükség van annak az integráló munkának a folytatására, amit Kálvin megkezdett.* Ha skót testvéreinknek sikerült újabban az állam és szabadegyházak közti szakadékot áthidalni s ma már egyenesen az anglikán egyházzal való egyesülésről tárgyalnak, nekünk is ki kell vennünk részünket ebből a munkából s keresnünk kell az *evangélium szerinti* unitót a testvéregyházakkal. Ez azonban sohasem élettelen, mechanikus unitó, hanem orgánikus, mely a hit- és életbeli kisebb sajátosságokat tiszteletben tartja. Így fog felépülni az a nagy prot. világegyház, amely úgy a maga egészében, mint részeiben tagja az egyetemes, katolikus ker. egyháznak s amelyikért Kálvin annyit imádkozott, munkálkodott.

Abrándozás-e, amit elmondottam? A legújabb világ- és egyháztörténelmi tények azt mutatják, hogy nem. A fejlődés most határozottan a nagy történelmi közösségek (nemzet, egyház) és a régi, *örökkévaló* értékek megbecsülése felé halad. Hiszem, hogy az eddigi, atomokra széthulló liberális protestánsizmus helyét ismét elfoglalja a konzervatív, az egyházépítő munka. S ebben ref. egyházunknak elsőrendű szerepe lesz. Lelkemben hallok a prófétai szó biztatását: Ne félj, mert többen vannak, akik velünk vannak, mint akik ő velük! (II. Kir. 6:16.)

A megbomlott egyensúly.

(Második és befejező közlemény.)

III.

Minden kornak más az általános *élet-szemlélete*, mondjuk így vulgáris filozófiája. Ezt az életszemléletet mindig a kultúrához legközelebb álló intellektuel réteg szokta képviselni. Veszedelmes kóros tünet következik be mindannyiszor, valahányszor egy kor a maga sajátos élet szemléletét „az” életszemléletnek nyilvánítja. Letűnt korunk divatos szemlélete az idealizmus volt. Ez volt az a legmagasabb szellem, amit középosztályunk tükrözött. Érdemes volna a filozófiailag megalapozott idealizmus és a vulgáris idealizmus közötti kapcsolatokat megkeresni, de ez most nem feladatunk. A tény az, hogy ez a közönség körében élő idealizmus vetülete volt a tudományos idealizmusnak. Ennek a gondolkodásnak a kategóriái teljesen alkalmazhatók a mai ember és a mai emberi helyzet megértésére. Itt csak két alapvető hibára utalok, hogy az egyensúly megbomlás világos legyen. Az idealizmus az embert *lelki* mivoltában olyan egyoldaluan nézte, hogy az emberi élet gazdasági, általában fizikai vonatkozásait egészen elmellőzhetőeknek tartotta. Ma pedig hatalmasan merednek eléink az élet vaskos gazdasági vonatkozásai is. Mivel nincs meg az egyensúly, amit a kultúrának kell megadnia, ma

az ellenkező végletbe, végzetesebb végletbe hullunk bele, az emberben csak gazdasági valóságot fogunk látni. Itt van tehát a közönség gondolkodását mindig irányító tudományos filozófiának egy új feladata: tisztázni az embert, mint szellemi és természeti lényt. A régi gondolkodás másik tévedése az embert illetően az volt, hogy az embert mint *egyént* nézte csupán. Nem vette észre, hogy az ember társas lény. Ma pedig mindennél világosabb, hogy az ember nem egymagában él, hogy az embernek lényege az a sok társadalmi vonatkozás, amelyekben benne van. Most az ellenkező veszedelem fenyegeti az ember gondolkodását. Azt hiszi, hogy egyéniség nincs is, így ismét egy veszedelmes örvénybe fog bele hullani. Ezen a két döntő ponton a szellem és anyag, az egyéniség és közönség viszonyának a kérdésében a régi gondolkodás megdőlt. Az idealizmus kihullott az idő rostáján.

De nemcsak ennyi történt. Éppen protestáns talajon, a mai legelőbb protestáns teológusokon keresztül jelenik meg az új gondolkodás: az *existenciális* gondolkodás, hogy a fent vázolt két kérdésben megadja a helyes feleletet. Ettől a gondolkodástól elzárkózni s embereinket elzárni ma már élettagadás számba megy.

IV.

Az ember felé nemcsak a racionálisan felfogható külső világból jönnek hatások. Tudománytalanság azt állítani, hogy az ember élete teljesen megmagyarázható fizikai viszonyainak hálózatából. Az ember éppen lényegében nem magyarázható meg ezekből a viszonyokból. Mi az oka annak, hogy a gazdaságilag teljesen jól szituált embernek is vannak *megmagyarázhatatlan szükségérzetei*? Fél, pedig jól lakott, a zsebe tele van pénzzel és van szeretője. Megszólal a lelkiismerete s fizikai kielégüléseivel nem tudja elhallgattatni. Nem nyugszik bele a természetes gondolatba, hogy meg kell halnia, mert mint minden élő lény, ő is halandó. A racionális magyarázatokon túl is felébred a kérdés az élet és világ végső értelme és célja felől. Gazdaságilag jól szituált emberek egyensúlya bomlott meg azon a ponton, hogy ezekre az irracionális kérdésekre nem tudtak egyensúlyt termő választ adni.

Ezeknek a kérdéseknek egyensúlyt jelentő válasza az *élő Isten*. A mai egyensúlyát veszített ember tragédiájának egyik megnyilatkozása, hogy vagy letagadja ezeket a kérdéseket, vagy nem ott keresi a megoldásukat, ahol egyedül lehetséges. Mindkét magatartás veszedelmes megoldás az élet szempontjából.

Nem véletlen dolog, hogy a legracionálisabb és humanisztikusabb mozgalom, a bolsevizmus, minden racionálitása dacára is kénytelen egészen elirracionálizálódni, mihelyt kilép a tömegek felé. Az emberiség ösztönös irracionális szükségérzetének kihasználása nélkül a bolse-

vista propagandának jóval kisebb hatása volna. A mai időkben már falvakon is fel-fel tűnik a spiritizmus mozgalma. A mai ember túlzott szenzáció hajhászata is sok tekintetben leli magyarázatát az irracionális szükségérzetek valódi ki nem elégítésében. A mi itthoni viszonyaink között a legnagyobb veszedelem az, hogy irracionális kérdéseink megoldásában valamelyik valláshoz fordulunk. Én itt vallás alatt azt a sokágú történelmi képződményt értem, ami egyes emberek és egyházak Istenhez való élő viszonyából mint történelmi termék kicsapódott. Nálunk a vallásnak ez a fogalma nagyon közel esik ahhoz a szellemi tenycsoporthoz, amit általában idealizmusnak nevezünk. A vallásos ember majdnem maradék nélkül annyi, mint idealista ember. Ma pedig azt a tényt látjuk, hogy sem a vallások, sem az ember legmagasabb szellemi produktumai nem tudnak megnyugvást adni. Ezen a ponton a történelmi termék utánélése vagy öntudatosítása helyett, az östényhez: az Evangéliumhoz s benne Jézus Krisztuson keresztül az élő Istenhez kell személy szerint eljutnunk, hogy létünket ezen az oldalon is egyensúlyba tudjuk kikötni. Isten a maga kijelentését éppen ennek az élő viszonyoknak a lehetséges tétele érdekében adta az embernek. Tehát más az Isten, mint a vallás és az Istenhez való személyes viszony semmiképpen sem helyettesíthető az idealizmus mutatta értékekhez való viszonylással. A vallás régi, szinte azt mondhatnám idealista fogalmazásából hiányzott a bűnnek a kijelentés szerinti értelme. Megvolt a hit az ember önmegváltó hatalmában. Így az igaz vallás lényege hullott ki s lett a vallásból történelmi tény és kulturtermék. A mai ember viszont nagyon közel van ahhoz, hogy a maga válságából személyesen lássa meg ne csak a bűnt, hanem az isteni Megváltót is. A vallás válságban van. Ezt az Evangélium alapján természetesnek kell vennünk. Csak a vallás válságán túl tudjuk meglátni az élő Megváltót.

V.

Mit jelent, ha ezt a felvázolt helyzetet nem tudjuk valóságként fogni fel?

A legnagyobb veszedelmet az u. n. intelligens középosztályra nézve fogja jelenteni. Azokra nézve, akik a kultúrához legközelebb állanak, akik egy egyház közösségében is, emberileg szólva, a vezető szerepet játszódnak. Ha nem ismerjük fel ezt a helyzetet és öntudatosan nem revideáljuk egész belső világunkat, ha nem indulunk meg az egyensúly minden irányú helyre állítása felé, ez a középosztály kihull az idő rostáján, nem fogja megtalálni a maga szerepét. Ez a tény azonban veszedelmet jelent mindazokra nézve, akiknek vezetése erre a rétegre van bízva.

Amint említettem, a tömeg ösztönösen érzi az új egyensúlyba jutás szükségét. Nem hordoz magával régi bálványokat, mindig az

új isteneknek hódol be. Neki mindenképpen el kell jutnia a tények új koncepciójára s ha nem a hivatott vezető osztály adja ezt meg, enélkül fog eljutni arra, természetesen óriási áldozatok árán, esetleg halálos töréseken keresztül. Az a veszedelem fenyegeti nemcsak városi, hanem a falusi tömegeinket és a különböző hatásokra ösztönösen reagáló fiatalságunkat, hogy egyszerűen megkerülve mindazt, amit mi a kultúránknak nevezünk, eljut az élet egy új értelmezésére és kiélési formájára. Igazolásképpen csak néhány adatra utalok. Mit énekel ma a falu? Népdalt és kuplét. Minden dalárda törekvés dacára is a középosztály egész dalkulturája nem tud a faluban ösztönös gyökeret verni. A dzsezzbend azonban igen. Gondolkozása meglepően gyorsan átalakulóban van. A falu látja a tények gazdasági összefüggéseit. Primitív szemléletét egyszerre tudja a legmodernebb szemlélethez kapcsolni. Míg mi akarunk egy mindinkább multtá váló kultúrát védeni, elszakadunk azoktól az élő népi gyökerektől, amelyekeken állva van életünknek emberi értelme és célja. De esetleg nemcsak elszakadunk, hanem szembe is kerülünk vele.

Az u. n. vallásos életben is ez a helyzet. A tömeg látja az ítélet alatt álló hamis vallást, azt a csomó emberi érdeket, aminek szövedéke közé van belezárva az egyház. Egészen más dolog, ha az egyház prófétaasága mutat rá arra az isteni és emberi ítéletre, amelyben van az egyház, mintha olyanok teszik meg, akik egészen távol állanak az egyháztól. Ma nagyon divatos dolog az oroszországi vörös Antikrisztus ellen beszélni. Ennek megvan az a veszedelme, hogy a hozzánk egészen közelálló, a mi egyházunkba befészkelődött antikrisztus ellen nem teszünk semmit. Régi közmondás, hogy mindenki seperjen a maga ajtaja előtt. Nekünk világosan látnunk kell, hogy a hazug keresztyénség mindig veszedelmesebb Antikrisztus, mint a nyílt pogányság.

Nekünk tehát kétfelé kell az egyensúlyt helyreállítanunk. A racionálisan felmérhető tények és az Isten felé. Ehhez a munkához őszintén, tiszta szándék, bátor leszámolás és apró érzékenykedéseken határozottan túllépni merés szükséges. Egy súlyos műtétről van szó. Talán még nem késő. Az egyensúlyt helyre lehet állítani. Az egyensúlyt helyre lehet állítani.

László Dezső.

Üzenet cím alatt a dicsőszentmártoni egyházközségben, Adorján Gábor lelkész szerkesztésében gyülekezeti lap jelenik meg, mely példaadó abból a szempontból, hogyan lehet a gyülekezeti lapot az egyházközségi igazgatás és a helyi gyülekezeti pásztoráció szolgálatába állítani. Jellemző a szerkesztőjére, hogy a nevét a lapocskán sehol sem lehet megtalálni. A pásztor eltűnik a nyáj mögött, de irányító és a helyes útra terelgető szaván áthangzik az egyetlen irányító és terelgető szó: az Isten Igéje.

EGYHÁZUNK MUNKÁJA

A mi kórházunk.

Szinte félek leírni e szavakat. Olyan hihetlenül hangzik, hogy éppen most, ezekben a régi, százados alkotásokat is elnyeléssel fenyegető időkben ölthetett testet a református kórház.

Külről szerényen, de belülről annál pompázóbban: ragyogó tisztán és tökéletesen felszerelten ott áll a Szeretetház szomszédságában és május 22-én bensőséges ünnep keretében dr. Makkai Sándor püspök át is adta rendeltetésének. Szívünk telve van hálaadással a jószágos Isten iránt, aki megengedte, hogy megérhessük ezt is! Ő, egyedül csak Ő cselekedhette ezt. Úgy vesszük az Ő kezéből, mint egy nem remélt drága ajándékot.

Örvendünk, hogy van végre a mi egyházunknak is egy ilyen áldott eszköze arra, hogy az egyre növekvő nyomorúságban a szeretet segítő tetteivel szolgálhasson.

Örvendezünk, hogy van egy helyünk, ahol toborzódhatnak, felfegyverkezhetnek a szolgáló szeretetnek az a hadserege, amely ma csak a csöndes falak között, később azokon kívül is bizonyosságot fog tenni arról, aki meggyógyítja minden betegségeinket.

Örvendezünk, hogy van egy várunk, ahonnan kiindulva megszervezhetjük és vezethetjük azt a védelmi és támadó harcot, amelyet az erdélyi anyaszentegyház egész területén meg kell vívniunk a sokfajta pusztító betegség ellen.

Örvendezünk, hogy van végre egy betegotthonunk, ahová haza, testvérek közé mehetnek betegeink. Ahol a testvéri kéz, a testvéri szív segít feledtetni a fájdalmat, ahol a mi szent hitünk új bizodalmat önt a csüggedő szívekbe.

De örömről csöndessé és komollyá teszi a felelősség, amellyel Istennek e nagy ajándékért tartozunk. Most ne arra a felelősségre gondoljunk, amely a kórház orvosait, diakonisszáit terheli. Gondoljunk most csak a magunkra! Ez a kórház csak akkor lesz valóban a miénk, csak akkor fogja betölteni azokat az áldott feladatokat, amelyeknek most reménységben örvendezünk, ha mi mint a mienket szeretjük, óvjuk és segítjük. És ezzel megadjuk azt a kedvező légkört, azt a napsütést, amelyben ez a kicsi kezdet pompázóan, gyümölcsöt hozóan kibontakozhatik és a bennerejlő lehetőségeket áldott tényekké változtathatja.

Szeretünk és imánk köszönti a mi kórházunk kapúnyitását, szeretetünk és imánk védje, segítse munkájában, hogy mielőbb olyan

nagyra nőhessen, mint amilyennek reménységünk csodaváró szemével látjuk!

És alázattal kérjük az áldott Orvost, Ő legyen a mi kórházunknak lelke, ereje, ura, tulajdonosa!

G. L.

Református sajtónk égető kérdései.

A végeken mindig hamarabb és közvetlenebbül lehet érezni a veszélyt. Egyházi életünkben itt, a végeken megdöbbentő vihar előszele érzik. És amikor a legfontosabb lenne, hogy rendszeresen erősítő, önfúdatosító, védő fegyver legyen egyháztagjaink kezében, akkor kell fájdalmasan tapasztalunk, hogy egyházi sajtónk egyre tért veszít, „lépül” köztük s a közömbös vagy éppen káros világnézetű, szellemű irodalom pedig minden gazdasági válság dacára is előnyomul és virágzik, jobban mint valaha. Azon a helyen például, ahol e sorok íródnak, emberemlékezet óta „nem volt ilyen rossz világ” és emberemlékezet óta nem járt annyi napilap a lakosságnak, mint ma. Egy bibliai bányász azért járhatja a „Munkás Ujság”-ot, mert „az törődik velünk”, egy intellektuálnak azért nem kell az egyházi sajtó, mert „nem bírom a kenetes, régieskedő nyelvezetét”. Rendszeres előfizetői vannak csak most egy idő óta a tiszteletreméltó, de Krisztussal csak sátoros ünnepeken törődő „Tolnai Világlapjára”, míg a mi egyházi lapjainknak nem jut a lecsökkentett keresetből lecsökkentett előfizetés sem.

Hol a hiba? Kétségtelen az olvasóközönségben is. Az egyik napilap itteni megbizottja, értelmes bányászember, az erdélyi napilap csomóval mindennap egy köteg ponyvaregény-füzetet is kap kézhez, ez utóbbit Bukarestből (!) valami „magyar kulturát terjesztő” zsidó cégtől. Mikor megkérdeztem, hogy miért nem elégszik meg a lapkezeléssel, az volt a válasza, hogy ő nagyon jól tudja, hogy a rémregény nem tanítja jóra az embereket, de mit csináljon, ha megkövetelik; sokan nyíltan megmondják, hogy anélkül a lap se kell.

Másfelől az is bizonyos, hogy egyházunk nem vitte még bele teljes aktivitását a maga sajtójába, ezen a téren pedig nem szabad késnünk. Minél rohanóbb egy kor (már pedig a mi korunk az), annál bizonyosabban a halálé benne a halogató, elkéső, lépést tartani nem tudó sajtó.

Semmi kétség: a sajtó ma a legnagyobb népnevelő, közhangulatteremtő eszköz. Romániai ref. egyházunk és különösen erdélyi egyházkerületünk nem vádolható azzal, hogy nem igyekszik ezt a fontos eszközt felhasználni a maga megbízatásának, Isten ügyének szolgálatában. Van ref. sajtónk: egyházi lapunk, iratkeresztésünk, kiadványaink, parochialis könyvtárunk stb., mégis nyilvános és magánbeszélgetéseink tele vannak egyházi lapjaink felől való panaszokkal, vitákkal, nem egyszer vádakkal. Pedig az is kétségtelen, hogy ref. lapjaink szerkesztői igazán önzetlen fáradozással, tuskodással és nyilvánvaló áldozattal végzik munkájukat. Minden áldozat mégis maholnap hiábavalónak bizonyul, mert lapjaink nagy szünetet tartó megjelenése, a sok kettős, sőt hármas szám mindmennyi letagadhatatlan jele a fennmaradásért vívott folytonos és egyre súlyosbodó küzdelemnek. Éppen ezért nem lesz felesleges megkeresni az alábbiakban, hogy melyek legégetőbb, legsürgősebb feladataink egyházi sajtónk terén.

1. A *lapegyesítés* halljuk leggyakrabban emlegetni. Valóban ez a legfontosabb. Akár úgy oldjuk meg, hogy egy egyetemes ref. egyházi lapba tömörítünk mindent, amit csak lehet, akár úgy, hogy teljesebben végrehajljuk meglévő lapjaink közt a feladat-kijelölést, kizárva lehetőleg az egymással való versengés alkalmát — keresztül kell vinnünk ezt, mielőtt egyik vagy másik lapunk, mindnyájunk közös szígyenére, meg nem bukik.

2. Meg kell szerveznünk *könyvkiadásunkat*. Nem írunk Erdélyben olyan sok református szellemű könyvet, hogy meg ne bírják azok kiadását. Viszont ne kelljen az íróknak a kézirattal vagy előfizetési ívükkel — ha

a könyv érdemes a megjelenésre — házalniok. E téren a Károli Gáspár Irodalmi Társaság tehetne a legjobbat.

3. Meg kell kezdenünk az előmunkálatokat egy *ref. napilap* tervezéshez, esetleg beindításához, hogy alkalmas pillanatban megindulhassunk vele. A szüksége, azt hiszem, már nem vitás. Milyen alkalmas pillanat volt pl. egy szerényebb kezdetre a „Népujság” megindulásának időpontja. Addig is, míg erről érdemlegesen szó lehet, okvetlenül meg kell oldanunk a meglévő napilapok rendszeres informálásának a kérdését. És pedig központilag. Egyik feladat hozza magával a másikat: itt már szemtől szembe állunk a *ref. sajtóiroda* felállításának és *irógárda* szervezésének a szükségével. (Azt se tartom lehetetlennek, hogy valamelyik meglévő napilap hajlandónak mutathozna a mi lapunkká lenni: a háromnegyedmilliónyi romániai reformáltság eléggé biztosítaná tönmaradását.)

4. Teljesen elhanyagolt munkatér a *külföldi egyházi lapok tájékoztatása*. É téren nagyon sokat tanulhatnánk a csehektől, akiket az egész világon jobban ismernek, mint minket, de akik — bár politikai téren is van orgánuk rá — külön angolnyelvű lapot („The Brotherhood”) adnak ki a külföldi egyházak informálására. (Nem egyszer a mi hátrányunkra, akár beállítás, akár soha meg nem cáfolt ferdités útján!) Ha erre mi nem is gondolhatunk, mindenesetre fel kell használnunk meglévő erőinket és alkalmainkat, hogy több kapcsolatunk legyen külföldi hittestvéreinkkel. Külföldön járt diákjainkat e tekintetben szervezeten és rendszeresen foglalkoztatnunk kell.

5. Az előbbi feladattal összefügg a legfontosabb *külföldi egyházi lapok rendszeres ismertetésének* megszervezése. Ez nem pusztán tudományos érdek s így nem bízható egyedül „AZ ÚT”-ra. És főként nem valami „jó, ha van” dolog, ami minden különösebb zavar nélkül elmaradhat.

6. Általában *több éleveségre, ötletességre és mozgékonyaságra* van szükség egész egyházi sajtónk terén, amit viszont mindannyiunknak könnyebb megállapítani, mint segíteni rajta. A nehézfegyverzetű gyalogsághoz hasonlítunk, pedig ma éppen ez a leghasznavehetőbb. Több tűz, több merés, több szárnyalás kell, mert az élet elrohan mellettünk. Ne csak az olvasó közönséget szidjuk, hanem valljuk be, hogy milyen szánalmasan elmarad a mi egyházi sajtónk ötletesség, ügyesség stb. tekintetében amellel, ahogyan pl. a „Szinházi Élet” propagálja a maga eszméit, hódítja a maga híveit. Nem hiszem, hogy a gyámoltalanság is a krisztusi jellemvonások közé tartoznék. „Legyetek okosak, mint a kígyók...” Valljuk be, hogy nem vagyunk olyan okosak és ezért veszítjük el a csatát.

7. Csak egy szót még és pedig iratterjesztésünket illetőleg. Ez is igehirdetés, melyet senki se tekinthet méltóságán alulnak s amit éppen úgy nem lehet félbehagyni a „gazdasági válságra való tekintettel”, mint ahogy nem hagyhatunk fel a templomi igehirdetéssel sem. Szükséges ez az éles beállítás, hogy világosan lássuk az iratterjesztésről nemcsak azt, hogy az nem üzleti dolog, hanem azt is, hogy ez missziói kötelezettség és szolgálat, ami nem hiányozhatik az evangéliumi munkából.

Ez a pozitív tudat kell itt és egész egyházi sajtónk terén is.

Horváth Jenő.

A nem-lelkészek szolgálata.

Lapunk megelőző száma hírt adott róla, hogy a nagyváradi egyházközség egy szászrégeni fiatal géplakost, Kerekes Sándort, teljes szolgálattal ifjúsági munkára alkalmazott. Aki nyitott szemmel figyeli megújuló egyházunk érverését, ebben a meglepő lépésben benső örömmel ismeri fel az idők jeleit. Nem véletlen, hogy erélytel egyházkerületünk vezetősége éppen most éri égető szükségét a férfiaknak szolgáló szövetségbe való tömörítésének. Semmi sem olyan sürgős ma, mint a nem-lelkész testvérek sorompóba állása az Úr ügyéért küzdő, megsokasodott feladatok

vállalásában. Nemcsak nálunk, az egész világon nyilvánvaló jelei vannak ennek. Skócia ref. egyháza két éves tanfolyamot nyitott olyan 45 éven aluli egyháztagok számára, akik bármilyen belmissziói munka végzésére éreznek elhivatást.* Mott János a világszerte ismert evangélista, ma legfontosabb feladatának látja az ú. n. „világiak” szorosabb bevonását az egyházépítő munkába. A Nemzetközi Belmissziói Szövetség főtörekvéséül szintén a „laikusok” kiképzését tartja ezidőszert leg-sürgősebb feladatának.** Mindezekhez hozzáfűzhetjük, hogy eltekintve a néhány biztató kivételtől, nálunk a nem-lelképásztorok bizonyoságtevő egyházi szolgálata messze mögötte marad az igényeknek. Ne feledjük, hogy a vasárnapi iskolák, biblikorörök, evangéliumi sajtó, biblikus igehirdetés útján, a Lélek által felébresztett gyermekek, ifjak és felnőttek serege nem elégszik meg pusztán a lelképásztorok bizonyoságtevésével és szolgálatával.

Tény, hogy a munkára készülni kell. Erre inkább, mint bárminő másra. És hisszük, hogy készülnek is sokan imádsággal, tusakodással s Isten akaratának a Bibliában való kutatásával. Egyházi lapjaink, iratterjesztési beadványaink évek óta igyekeznek ebben segítséget nyújtani. A személyes segítség se hiányzik annak, aki (akár lakatos, akár ügyvéd legyen is) komolyan keresi ezt az egyházi vezetők körében.

Talán legnehezebb a tényleges munkába való bekapcsolódás. Az első lépés, az első bizonyoságtevő szó Jézusról. Legyen szabad itt felhívunk szolgálait vágyó testvéreink figyelmét a vasárnapi iskola vezetésre. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy ez a legkönnyebb evangéliumi munka, de bizonyos, hogy az emberi tekintetek és a nagyképszerűség veszélye nélkül leginkább itt léphetünk be az Úr szőlőmunkásai közé. A gyermek természetes és közvetlen fellépést igényel és több szívet, mint tudást. És itt várja legtöbb lelképásztor egy-egy rezeitárs segítségét.

Az ifjúsági munkában, mely ma már a legtöbb helyen a négyes program alapján, tehát testi és szellemi téren is folyik, önként adódik a nem-lelképásztor emberek közreműködésére az alkalom: orvosok, tanárok s mások egy-egy szakmájukba vágó, keresztyén szellemű előadásukkal sok agyonhallgatott prédikációnál többet segítenek a haladni, épülni vágyó, de a szószéki beszéd iránt sokszor előítélettel bíró ifjúságon. Az iparos- és általában a munkásifjúság megnyerésének nagy kérdése meg egyenesen megoldhatatlan a nem-lelkészek szolgálatánál.

Folytathatnók, de perspektívának ez is elég. Az igaz folytatás úgylis csak az a felmehetetlen jelentőségű teljesebb szolgálat lesz, melyben világl testvéreink Isten ügyét magukévé teszik.

H. J.

* „Life and Work” 1931. 2. 72. o.

** Dr. V. Löhe közlése a „Stockholm” c. folyóirat 1931. évi. I. évnegyedi számában. (60—64. o.)

Dr. Martonossy Györgyöt, a dévai egyházközség és a szászvárosi Arvaház gondnokát, egyházkerületi tanácsbíró újabbban az a megiszteltetés ért, hogy a dr. Garda Kálmán helyére, mint rendes tag, behivatott az Igazgatótanácsba. Dr. Martonossy György ezzel, mint egyházkerületünk legmagasabb hatóságának tagja, új munkatérert nyert. Martonossy György azok közé az egyházi vezetőifrák közé tartozik, akik nemcsak megiszteltetést látnak a megbízásokban, hanem új és új munkalehetőséget, mindig több és nagyobb felelősséget. Nem elégszik meg még azzal sem, hogy hűségesen elvégzi a reabizoltakat, hanem naponként ég és szenved az Anyaszentegyházért. Tele van a szíve reménységgel és félelemmel az Anyaszentegyház jövőjével szemben, ezért nem tud soha elcsüggedni és nem tud soha elbizakodottan megelégedni a meglévő védelmi erősségekkel. Adja meg őt az Úr reménységében és felelősségében, hitében és munkájában!

Keresztyén kritika

A liturgiai reform bukása.

„Az Ut“ ez évi 5. számában, Imre Lajos a fenti cím alatt kétségbe nem vonható tények alapján állapítja meg azt a keserű igazságot, hogy miután a zsinati törvény az istentiszteleti rendtartásnak két formája, az erdélyi és királyhágómelléki, vagyis magyarországi között engedett választást, „jelenleg az erdélyi és királyhágómelléki forma legalább is egyenlő arányban van képviselve az egyházközségekben, az erdélyi kerületben s van egyházmegye, ahol csak három helyen van az erdélyi forma elfogadva. A királyhágómelléki, vagyis magyarországi, esetlen, félreformátus, megalkuvó forma tehát győzött az igazi református, erdélyi forma felett.“ Ime! bekövetkezett az, ami előre látható volt mindenki előtt, aki józanul és beképzelések nélkül tudja megítélni a dolgokat. A liturgiai reform bukása példája annak a szomorú helyzetnek, hogy a mi egyházi közvéleményünk, ha szabadon választhat egy tiszta elvi és egy megalkuvó állásfoglalás között, inkább az utóbbi mellett dönt.

A liturgiai reform megbukott, de nemcsak! hanem nagyon szomorú körülmények között bukott meg. Elhibázott volt ennek a reformnak az életbeléptetése körül tett sok intézkedés. Kezdődtek ezek a hibák ott, hogy az Ágendás-könyv írásával és szerkesztésével megbízott bizottság munkálatai, 1929-ben, „A mi istentiszteletünk“ c. alatt kész és végleges alakban kinyomattak. El kell ismernünk, hogy a könyvben előttünk lévő munkálatok jórészen elismerésre méltók voltak. Azonban mégis maradtak benne olyan hibák, olyan ágendális részek, becsúszolt néhány olyan újítás, amely további meg gondolást és kritikát követelt volna. Helyénvaló lett volna annakidején, a kész és befejezett munkálatnak az egyházmegyék és intézetek hatóságai elé terjesztése, mielőtt végleges alakban kinyomtatott volna. Előbb ideiglenes formában, közönséges újságpapíron kellett volna hozzáférhetővé tenni az egyházi közvélemény számára. Hibás volt tovább az a következő lépés, amely szerint megengedtetett, hogy először „próbaképpen“ vezetessék be, holott főhatósági rendelkezéssel kellett volna egyetemlegesen bevezetelni. *Lelkipásztor-testvéreink tudják a legjobban, hogy ebből a kísérletezésből mennyi baj és mennyi felfordulás származott a gyülekezetekben, presbiteriumokban és nagyon sok derék lelkipásztornak mennyit kellett szenvednie emiatt.*

Ezeket a hibákat követte és betetőzte a zsi-

nati törvény, amely szabad választást engedett a két forma között.

A liturgiai reform azonban nemcsak megbukott, hanem olyan kóros komplikációkat okozott, amelyeknek még nagyon súlyos következményei lesznek.

Ennek a kóros állapotnak a szomorú tünetei közé tartozik mindenekelőtt az a tény, hogy azokban a gyülekezetekben, ahol egymásután többször megisméllődött az új liturgiának a bevezetése, majd a mellőzése, a legöntudatosabb híveink lelkében az bizonytalanság egyenesen hitbeli zavart okozott, majd bizalmatlanságot ébresztett egyházunknak a liturgiai kérdésekben elfoglalt álláspontjával szemben. A mai viszonyok között, amikor az életnek minden terén bomlással, ingadozással, kétellyel és tagadással találkozunk, egyházunknak nem szabad ingadozni, bizonytalankodni és nem szabad tapogatózni és kísérletezni, hanem tisztázni kell minden nagy kérdésében a tiszta reformátori álláspontot és azt, tekintet nélkül az általános vélekedésekre, érvényesítenie kell. És éppen itt van a liturgiai reform kérdésében a főbaj, hogy mielőtt ezt megtettük volna, egyenesen nekimentünk az Ágendás-könyv szerkesztésének. És mielőtt az alapvető hitvallási és theologiai kérdéseket tisztáztuk volna, lelkipásztoraink, különösen az idősebb generációk és híveink vezető tagjai előtt, mindjárt megkíséreltük bevezetni az új Ágendás-könyvet. Tökéletes igaza van Imre Lajosnak fenti cikkében, hogy az egész kérdést *„inkább egyházkormányzati, mint hitvallási és theologiai vonatkozásban néztük.“* És abban is, hogy mindenütt, „az egész vonalon ez a tény, az igazi hitvallási és theologiai szempont háttérbe szorulása mutatja szomorú eredményeit s el lehetünk készülve arra, hogy ez folytatódni fog, amire nem csekély befolyással lesz magának a theologianak, mint az egyházban a theologiai szempont igazi öréke az egyházi közgondolkodás előtti térszűrése.“

A jelenlegi kóros állapotnak egy másik szomorú tünete az, hogy a mutatkozó bizonytalanság következtében egészen egyéni reformokra vetemednek némelyek. Így vannak lelkipásztorok, akik az erdélyi liturgiából átveszik a hitvalló és bűnvalló imádságot és egyéni módon megtoldják s készen van a prófétai imádság és ezt használják a félreformátus liturgia kereteiben. Másutt marad minden a régiben, csupán bibliai leckét olvasnak a prófétai imádság előtt. Stb. Ma már nem egy, vagy két liturgiánk van, hanem több, az egyéni tetszés szerint.

*

És végül vessünk fel két kérdést: *Vajjon, megengedhető-e némely erdélyi espereseknek, a hűtlenség vádjára nélkül, hogy körlevelek és konferenciái megbeszélések útján oktrojálják rá a félreformátus, nem-erdélyi liturgiai formát lelkészre és gyülekezetekre?*

És vajjon megéri-e a királyhágómelléki egyházkerülettel való unió azt a nagy áldozatot, amit a velük szemben tanúsított megértés és „udvariasság” címén hozunk, a tiszta református elvek kárdrá? Vajjon szabad-e nekünk ezeket a címleteket alkalmazni akkor, amikor nagy igazságokat kell érvényesítenünk? Az előjelek szerint ugyanezen címek alatt, el fogjuk veszíteni az egyházfegyelemben tanúsítandó tiszta református álláspontot is!! T. S.

A világnézeti harc új módja.

Berlinben a német diákság a nyilvános könyvtárakból összegyűjtötte azokat a könyveket, amelyek a nemzeti érzület és nevelés szellemével nem egyeznek, majd az Opernplatz-on hatalmas máglyát gyújtott és a társzekereken felhalmozott könyveket tűzrehányta. A máglya körül időnként egy-egy bemozdó jelent meg és ilyen jelszöveget kiáltott a bámuló tömeg felé:

„Az osztályharc és a materializmus ellen; a népközösségért és az ideálistikus életfolytatásért. Átadom a tűz lángjának Marx és Kautsky írásait!”

„A dekadencia és a morális széttűlés ellen; a családban és az államban uralkodó fegyelemért és erkölcsiségért. Átadom a tűz lángjának Mann Henrik, Gläser Ernő és Kessler Emil írásait!”

„Az érzelem meghamisítása és a politikai drúldás ellen; a népek és az államnak való szolgálatért. Átadom a tűz lángjának Förster Frigyes Vilmos írásait!”

„Az emberi ösztönök lélekrontó túlbecsülése ellen; az emberi lélek méltóságáért. Átadom a tűz lángjának Freud Zsigmond írásait!”

„Történelmünk meghamisítása és nagy embereink lebecsülése ellen; multunk tiszteletéért. Átadom a tűz lángjának Ludwig Emil írásait!”

„A néptől idegen zszurnalisztika és az igazságnak demokratikus zsidók által való megrontása ellen; a nemzet-építésben való részvételért és felelősségért. Átadom a tűz lángjának Wolff Tódor, Bernhard György írásait!”

„A német nyelv megcsontítása ellen; a legdrágább népkincs megtartásáért. Átadom a tűz lángjának Kerr Alfréd írásait!”

„A szemtelenség és az orcdállanság ellen; a halhatatlan német népszellem előtt való tiszteletért. Nyeljétek el ti lángok Tucholsky és Ossietzky írásait!”

A jelszövegből láthatjuk, hogy az új világnézeti harcnak komoly és mély indokai vannak. A módja azonban nem komoly és nem elfogadható. A keresztyén nemzeti szellemtől idegen világnézetek elleni harcot fel kell venni. Ez a módja a világnézeti harcnak tulajdonképpen a harc elől való kitérés. Ebben a tekintetben a mult század világnézeti harca messze felül áll a mainak. A harcnak ez a módja a szellem

gyöngeségéről tesz bizonyosságot. Az erőszak és a terror nem erő, hanem gyávaság.

A könyvmáglyák annak a bizonyosságai, hogy a német nemzet még súlyos válságok előtt áll, mert az ilyen eszközök nem megoldják, hanem csak mélyítik a válságot!

T. S.

A kommunizmus, mint vád.

„Sárospataki főiskolánk igazsága” címen jelent meg a napokban dr. Mátyás Ernő sárospataki főiskolai közigazgató tollából egy röpirat. Megállapítja, hogy már hetek óta a budapesti sajtó a sárospataki főiskolában folyó kommunista szervezkedésről ír és ezzel a szenzációval mint finom csemegével táplálja az olvasók hadát. Kiderül a röpiratból, hogy az illetékes világi hatóságok megállapítása szerint, a híres pataki iskolában nyoma sincs semmiféle kommunizmusnak, ellenben megújult, ifjúi erővel a legszebb építő munka folyik az iskola mindenik tagozatában.

Megdöbbenéssel olvassuk azoknak a fővárosi napilapoknak és folyóiratoknak a címét, amelyek a városkában felmerült jelentéktelen kommunista tünetek alapján, felülnek a lelkiismeretlen gonosz hírnek és nagyfokú kéjérettel szennyezik be a jóhírnevű kálvinista iskola vezetőit, tanári karait és ifjúságát. Helyesebben azt mondhatjuk, hogy szeretnék beszennyezni, de valóban nem sikerül, mert minden gonosz rágalom lehull az évszázados falakról és visszapaítan a nemes magyar tradíciók szellemében dolgozó tanári karok acélos kemény lelkiismeretéről.

Rendkívül fájdalmas dolog, hogy kicsiben és nagyban, országos és világviszonylatban folytonosan halljuk a kommunista vádat. Ha valamely üldözésnek, vagy támadásnak alapot akar valaki adni, azonnal a kommunizmus vádját rángatja elő. Szinte napról-napra halljuk, a legképtelenebb esetekben, ezt a vádat. Amint a mult század negyvenes éveiben a „forradalom” vádját rángatták elő, úgy rángatják ma sokan elő a kommunizmust. Ma a kommunizmus az a mumus, amellyel az államférfiak és hatósági személyek ijesztik egymást és a békésen élő és dolgozó állampolgárokat, minden olyan esetben, amikor egyeseket, vagy intézményeket erkölcsileg lehetetlenné akarnak tenni. Ezen a címen nő a militarizmus szelleme, folyik a német terror és némul el sok egészséges közéleti, politikai és világnézeti kritika.

Hiszzen kétségtelen, hogy a rendbontó és a felforgató bolsevizmusnak ma jó talaja van a világon mindenütt, de mégis a gyógyításnak a módja nem ez. Legalább is az öntudatos, a tervszerű védekezésnek nem ez a módja, mert ezzel csak nő a bolsevista démonizmus öntudata és húzódik mindig mélyebbre és válik földalatti fedezékében erősebbé és harciasabbá.

Ki kell irtani a bolsevista kommunizmust, de gyökérzetében! Vissza kell adni egyeseknek és népeknek azokat a lelki tekintélyeket, helyre kell állítani és akcióképessé kell tenni azokat a lelki intézményeket, amelyek egyedül tudják elvégezni a lelki talaj javítását, tisztítását. De véget kell vetni a kommunizmussal való csunya, embertelen vádaskodásnak. Legyenek résen a különböző rendfentartó hatóságok, de ne éljenek vissza ennek a nrgyszerű feladatnak a becsületével.

És még egy lelkiismereti kérdést szeretnénk felvetni: Vajjon komoly dolog-e a kommunizmust, mint vádat felhasználni, minden tetszés szerinti eselben, de ugyanakkor ölbetett kézzel

nézni Európa, sőt a világ atmoszférájának bolsevista mérgezését? Milyen nagy szégyene a világ u. n. „keresztyén“ államainak, országainak az a magatartás, amelyet az orosz bolsevizmussal szemben tanúsítanak, amikor az országokon belül még a bolsevizmus árnyékát is üldözik, de ugyanakkor a szovjet diplomatákkal, politikusokkal egy tanácskozással találkoznak és kölik a kereskedelmi szerződéseket. Üldözik a csirkefogókat, de a világ rablógyilkosaival paktálnak. Ez Európa! Felmerül lelkünkben a titkos kérdés, vajjon ez a keresztyén kritika is nem kommunizmus-e? Könnyen azzá válik, ha valakinek szüksége lesz a vádoltasunkra!

T. S.

K É Z A K É Z B E N

— Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior Osztályának rovata. —

Rovatvezető: László Dezső.

Nyári szénior-konferenciák.

Szokásos nyári szénior-konferenciánk ez évben is az ifjúsági konferenciával párhuzamosan lesz. Színhelye Csombord, ideje július 6, 7, 8. Tájékoztatóul ellátásra stb. vonatkozóan lásd az ifjúsági konferencia meghívóját.

A konferencia programja a következő:

1. nap: *Lelki ifjúság.* Tanuló, tanítvány mindhalál. Mb. Utak az ifjúság lelkéhez. Mb.

2. nap: *Misszió.* Az ifjúság és a külmiszió. Mb. Belmissziói munkára nevelés az IKE és RLSz által. Mb.

3. nap: *Széniorhivatás.* Barátság apa és fia, nevelő és ifjúság közt. Mb.

A SzO kiéptése, teljesebb szolgálata, Mb.

Választmányi gyűlés (közgyűlés nem okvetlen) tartandó: Jelentés és döntés az ákosfalvi szövöszék ügyében (Pálffy K.), könyvecskéinkről (dr. I. L.), mult és jövő évi munkánkról (H. J.) stb. Gyűlés ea. helyett, harmadik nap.

Idő és hely: az IKE konferencia két utolsó és egy azutáni napja, ugyanott.

Kezdő áhitat: II. Tim. 1:1—2. záró: 1:3—18. Bibliakörök: II. Tim. 2—3—4.

A főiskolás konferencia tavalyi határozata értelmében a szénior-tagokat a főiskolás konferenciára is meghívjuk. Nagyon fontos volna a főiskolás csoport és a széniorosztály szorosabb kapcsolatának kiéptítése.

Nyári konferenciák és táborozások. Főiskolás konferencia: Magyarfenes, június 26—29.

Ifjúsági konferencia: Csombord, július 3—9.

Szénior konferencia: Csombord, július 6—8.

Dési IKE táborozása: Domokos, július 9—11.

Ezekon kívül július folyamán Kibédén és augusztus folyamán Nagyajtán lesz IKE tábor.

Nyári program az IKE szövetsége számára. Az IKE szövetség részletes nyári programot dolgozott ki a vidéki IKE munka számára. A terv szerint a főiskolás IKE és a tanítóképző IKE tagjai vidékenként szervesen bekapcsolódnak a helyi munkába. A részletes munkaterv a Református Szemlében fog megjelenni.

Az IKE szövetség végrehajtó-bizottsága első ülése május 7-én volt Kolozsvárt. A gyűlés részletes ismertetése olvasható az Ifjú Erdély júniusi számában.

Szénior találkozó. Borbáth D. és alulírott f. év május 3 án a közölt áprilisi program szerint szénior megbeszélést tartottak Aninószán. A bibliatanulmányozás (a Jak. 3:15—18) alapján a felülről való bölcsesség elengedhetetlen feltételére utalt. B. D. ismertette a rendszeres theologia legújabb lépéseit, különös tekintettel az etika és vallásfilozófia helyét illetőleg az új theol. orientációban. Igazán érdekes s mindnyájunk érdeklődését megérdemlő a theol. tudomány mai forrongása. Így mondom, pedig úgy is mondhatnám: mindnyájunk életkérdése. Rendszeres tudományos önképzésünket e sorok írója a következőkben látja biztosítva: megszervezni egyházmegyénként a tud. könyvtárt és lelkeszi körökként a külföldi theol. lapok járatását, általánosabb körűvé tenni a tud. theol. konferenciát, megszervezni a sajtómunkát, a külföldi lapok rendszeres ismertetését, számbavenni az ösztöndíjas helyeket stb. stb. Sokat tehet e téren a SzO és a most munkába induló Lelkesz-értekezlet, a konferenciák, nagyhetek, de különösen a Károli Gáspár Irod. Társaság.

Megbeszéltük egy egyházmegyei szénior találkozó tervét is. Fokozott munkára és áldozatra van szükség s tudnunk kell, kik igazán széniorai az ügyeuk. H. I.

A dicsőségmentári református Férfiszövetség megalakult, melynek elnöke: Kupfer Károly lett, míg az elnökei: Gyalay K. József és ifj. Demeter Károly. A megválasztott tisztikar mellett 12 tagú választmány működik. A megalakuláskor elhatározta, hogy a templom kibővítésére a fedezetet a Nőszövetséggel és Leány-szövetséggel karöltve összegyűjti, hogy ez által is a munkanélküli hittestvéreink részére valamelyes munkalehetőséget kerítsen. E célra a március 5-iki ismerkedési estélyen 40.000 Leut ajánltak meg.

E férfiszövetségünk elevenségét és nagyon is helyes úton való megindulását igazolja az a tény is, hogy ilyen rövid idő alatt már a „Segítő irodát“ is beszervezte, ahol bármilyen ügyben tanácsot kaphatnak tagjai vagy bármely idegen nyelven való levél, felebbezés, kérelmes megírásában is segítséget nyújt és mindezekon felül bármelyik hivatalnál levő ügyekben eljár az iroda.

Székelyudvarhelyen megalakult az udvarhelyi református Férfiszövetség. Elnök lett dr. Sebesi János nyug. alispán. Ügyvezető elnök: Biró Sándor vallástanár. Alelnökök: dr. Jodal Gábor, dr. Gyárfás Pál, dr. Gyarmathy Dezső és Bójtse Béla nyug. tanító.

Hazatért tesvéreink.

Id. nagykeéri **Vályi János** nyugalmazott lelkipásztor, a nagysajói egyszékes volt esperese 68 éves korában, február 9-én Aranyosgerenden meghalt.

Id. mándi **Mándy Zoltán** földbirtokos, a szinérváraljai egyházközség főgondnoka február 13 án, Szinérváralján meghalt.

László Árpád Kolozsvár város nyug. főlevéltárosa, a sepsiszentgyörgyi Református Székely Mikó-Kollegium igazgatósági titkára május 10 én, Sepsiszentgyörgyön, hosszas szenvedés után 54 éves korában eltávozott ebből a világból.

Járay István, a Bethlen-Kollegium főgimnáziumának igazgatója f. hó 18 án, Budapesten, hosszas szenvedés után, 48 éves korában visszatért a mennyei Atyához. Temetése f. hó 22-én, Nagyenyeden ment végbe.

Szász Mártonné, Bene Ilonka magyarregei református papné f. hó május 6 án, 56 éves korában, rövid szenvedés után hazatért az Urhoz.

Egy német orvos a következő érdekes megfigyelést tette. 342 nyomorba süllyedt család közül 320 sohasem járt templomba. 417 fiatalember közül, akik szegényt hoztak a szüleikre, csak 20 ment el egyszermászor a templomba, 23 bukott bankár közül egy se járt soha templomba, 40 kereskedő közül, akik nem zárták be vásárnap az üzletüket, 10 tönkre ment, 25 férfi közül, akik rosszul bántak szüleikkel, 24 nem volt templomban konfirmációja óta. Az ember vallási élete mindig kihát egyéb életterületére is.

Angolországban a husvét utáni vasárnap, folyó évi április hó 23-án az egész országban a vasárnap áldásáról és védelméről emlékeztek meg a prédikációkban és imádságokban.

A kommunisták Oroszországban az Inkeri földjén elpusztították az utolsó evangélikus templomot is. A ráépítve evangélikus templomot pedig istállótá alakították át.

Az ulmi állami biztos a következő közleményt „Német nő nem dohányzik”. Felszólítok minden vendéglőst, hogy helyiségekben jól látható helyen táblát akasszon ki ezzel a felirással: „Német nő nem dohányzik”.

Brazília 42 millió lakosa között a legutóbbi népszámlálás szerint jelenleg 1 millió protestáns él.

Holland-Indiában az ottani református diakonátus új munkamódszert vezetett be, amennyiben nem gyűjtés útján segítyezik a szegényeket, hanem felkérnek egyes családokat és megbízzák őket, hogy egy-egy szegény család vagy gyermek segítyezését, ruházattal való ellátását stb. teljesen vállalják magukra. Ha szükséges, úgy a diakonátus segítségükre van a munka kivételében. Ennek a „*család a családért*” módszernek az az előnye, hogy pénz nélkül is sok sok segítyt lehet nyújtani és a segítyben több egyéni odaadás és szeretet nyilvánulhat meg a közvetlen érintkezés által, mint amennyit az eddigi szokásos pénzgyűjtés kiválthatott volna.

Leépítettek bennünket. Sem keresetlünk, sem tenivalónk. Napról-napra jobban rongyolódunk! — Kétségbeesítő!!...

„Ml vettünk egy szövöszéket. Alig 400 Let. Megtanultak klnbleányaink szöni. Van is megrendelésünk.

Ruha-anyag készltést is megtanuljuk. Magunk szötte ruháink, kelengyéink lényegesen olcsóbb, összehasonlíthatatlanul tartósabb, mint a gyári portéka.

Törölközők, asztalnemű, ágynemű, törölk egy életre szólnak.

A batorrtást red a tordal urlasszonyoktól kaptuk, akik a divatnak egészen megfelelő öltözeteket viselnek — háziszöttek.”

Induljatok a nyomainkon. A Tordal Leányklub. Ezt a közleményt „A Nap” kath. nőmozgalom lapjában vettük át és közöljük le minden kommentár nélkül.

A Presbiteri Világszövetség gyűlését június hó végén Belfastban tartja. A magyar református egyházat Ravasz László dr. és Puky Endre dr. képviselik, míg az erdélyi ref. egyházkerületet Maksay Albert ref. theol. tanár.

A Budapest Baross-téri egyház hordozható temploma nagyrészt elkészült s áldozócútörtökön hirdették benne először az igét.

A keresztyénség térhódítását Japánban örvéndesen bizonyítja az a tény, hogy a jelenlegi kormány egyik minisztere keresztyén (ami nemrég még elképzelhetetlen volt), egy másik miniszternek az atyja keresztyén és hat miniszternek van keresztyén felesége.

A gödöllői világboreeről tartott érdekes előadást vitéz Faragó Ede cserkészfőtiszt 1933 április hó 30-án este a Kálvin-téri gyülekezet 421-es számú Báthori Gábor püspök cserkészcsapat szeretetvendégségén. Ez a negyedik világláborozás — mondotta az előadó — nagy kitüntelést jelent a kicsi Magyarország számára, hogy ez a világ annyi más államát megelőzve nálunk fog ez megtörténni. Az eddigi jamboreekön is a magyarok mindenütt becsületet és jóhírt szereztek a magyar névnek. Ennek köszönhető a mostani nagy kitüntetés is. A világ minden részéből érkeznek kb. 30.000 cserkész Gödöllő határába, ahol egész várost fognak alkotni. 20—30.000 kísért várnak s kb. naponta 50.000 látogatót remélnék a gödöllői táborba. A világ legtávolabbi zúgában is kénytelenek lesznek tudomást szerezni arról, hogy van a világon egy kis nép, amelyben van élni akarás és erő is.

A nagybányai református egyházmegye lelkeszei folyó évi április hó 21-én megtartott értekezletükön többek között tárgyalták a lelkeskedő papság végtelen súlyos anyagi helyzetét is. Határozatba ment, hogy a türehtetlen anyagi helyzetüket memorandumban foglalva juttatják el a király, a miniszterelnök és a pénzügyminiszter elé. A memorandumban különösképen kérik: 1. Az elmaradt 1931 évi államsegély azonnali kifizetését. 2. Hasonlíttassék össze a lelkeszek fizetése a hasonló végzettségű lelkeszek és tisztviselők fizetésével és ezeknek megfelelően rendeztessék fizetésük. 3. Ha ez nem volna lehetséges, engedtessék meg, hogy könyörödományokért külföldi hittestvéreikhez fordulhassanak.

A magyarláposi református gyülekezetünk nagy áldozattal megújított iskoláját folyó évi május hó 6-án avatta fel dr. Makkai Sándor ref. püspök.

Nagyenyeden folyó évi április 9-én alakult meg az ottani református Férfi Szövetség. Elnöke Cselő Sándor igazgató lett, míg alelnöknek Juhász Albert koll. vallástanárt választották meg.

Feketicsen (Jugoszlávia) régi husvét szokásnak hódolva, vasárnap iskolások a temetőben a husvét

ünnepek alkalmával [gyermek istentiszteletet tartottak, mintegy 150 gyermek jelenlétében.

Roosevelt, az amerikai Egyesült-Államok református vallású elnöke *Mac-Donaldot*, az angol birodalom református vallású miniszterelnökét a világnak rettenetes nyomorából való kimentésére konferenciára hívta. A hivatalos meghívást e szavakkal fejezte be: *„Jöjjön hozzánk s töltsön veünk egy weekendet, meg vagyok győződve, hogy ezuttal sokkal többet tehetünk Isten szolgálatában, mint amennyit már régóta tették.”*

A kínai keresztyén nemzeti tanácshoz csatlakozott egyházakban jelenleg 306.000 egyháztag él a következő megoszlásban: Krisztus egyházában 106.000 lélek, Methodista egyházban 101.000 lélek, Anglikán egyház tagja 32.281 lélek, baptista 28.000 lélek, kongregacionalista 14.000 lélek. Ezekon kívül a Bázeli Misszióhoz tartozik 7000 lélek, a Kínai Misszióhoz 74.000 és a Lutheranus Misszióhoz 27.000. Így egész Kínában az összes keresztyén egyházaknak kb. 400.000 tagjuk van.

Cseh-Szlovákiában a „*Kárpátjai Református Lelkész-Egyesület*” hivatalos lapjaként, „*Református Lelkész*” címen új lap indult meg. Felelős szerkesztője Isaák Imre técsői lelkész.

Szívesen köszöntjük sorsközösségünkben új lap tárunkat, működésére Isten áldását kérjük.

Tudományos köröket, különösen a lélekbúvárokat egyre jobban foglalkoztatja annak a pillanatnak megfelfedezési rejtelme, amelyben a lélek elköltözik a testből. Olyanok, akik a halál torkából jöttek vissza, többnyire megfellelnek arról a pillanatról, amikor élet és halál mesgyéjén állottak, de a tudománynak mégis sikerült megállapítania azt a lelki törvényt, hogy az élet utolsó pillanatában az ember végig tekint egész földi pályáján. Az egyik német tudományos folyóirat nagyobb cikket közöl a halál pillanatáról és a tudományosan rendelkezésére álló anyagból megállapítja azt, hogy az élet, mint valami film pereg le az utolsó pillanatát élő ember előtt, de ezt a filmet visszafelé pergeti az emlékezés. Két igen érdekes esetet is közöl az említett tudományos folyóirat. Az egyik egy müncheni fiatal leány elbeszélése, aki hegymászás közben a mélységbe zuhant, ott fekve maradt és szinte csodába illő módon menekült meg. „A zuhanás pillanata, mint valami végtelenség tűnt fel előttem — mondja a fiatal leány. — A legkülönösebb az, hogy mindaz, amit zuhanás közben átéltem, olyan élesen belémvésődött, hogy amikor a kórházi ágyon magamhoz tértem, minden részletére pontosan emlékeztem. Az a tény, hogy életveszélyben forgok és hogy most meghalok, egyáltalán nem foglalkoztatott. Minden félelem elmúlt tőlem, ezzel szemben mint valami álomképben láttam önmagamot és pedig először is az érettségim jelenetét éltem át. Olyan élesen lejátszódott előttem az érettségi jelenete, hogy még tanárim arcát is felismertem. Ezt a képet aztán felváltotta anyám temetésének jelenete, amely időben 13 éves voltam. Végül pedig otthoni kertünket láttam ragyogó napsütésben, színes üveggömbökkel. Aztán semmire sem emlékszem, elvesztettem emlékezetemet.” Talán még ennél is érdekesebb a néhány nappal ezelőtt lezuhant Acron nevű amerikai óriásléghajó egyik megmenekült matrózájának elbeszélése. A menekült elmondotta egy újságírónak, hogy bár tudta a biztos halálát, egyáltalán nem félt. Félelem helyett látomások jelentek meg előtte, látta magát mint kisgyermeket, látta elhalt édesapját és mielőtt eszméjét elvesztette volna, újra átélte első tengeri útját, melyet mint fiatal matróz tett meg.

Tokió Japán fővárosa egyik legszebb helyén a Keresztyén Irodalmi Szövetség és az Amerikai Biblia Társulat tizenegyemeletes hatalmas épületet épített, amely a keresztyén irodalom fokozottabb terjedését fogja szolgálni. Az építkezés június végére elkészül.

A londoni városi misszióban 272 misszionárius végez evangélizáló munkát London kilencmillió lakosa között. Ezek közül kétszázán házankénti látogatást végeznek, a többi pedig a munkások között szolgál.

Bukaresti ref. egyházközségünknek a lélekszáma 30.000. Ebből 12 év alatt 1500-an voltak, akik többkevesebb évre egyházi adót fizettek. A most összeállított választói névjegyzék pedig 155 tagot számlál, ennyien vannak, akik a mai napig kifizették az 1932. évi egyházi adójukat.

A miskolci ref. gyülekezet — diakonisszája indítványára — egynehány öl fát szereztek be és a segélyt kérő, erős, munkaképes egyéneket odatették fát vágni. Segélyt nem adtak, de munkájukért fizettek. És így elértek, hogy a munkakerülők segélyért nem fordultak az egyházhoz.

A Budapesti Keresztyén Ifjúsági Egyesület az anyák napján erdei istentiszteletet tartott és ezt követően 171 árvagyermeket vendéglített meg.

Szász Mártonné Bene Ilona magyar-régeni református papné halála mindannyiunkat megrendített és emléket ádva őrzik mindazok, akik ismerték, tudták értékes munkásságát. Helye bizonyosan még sokáig betöltetlenül fog állani a szeretet munkamezején. Hivatása magaslátán álló igazi papné volt ő, akinek az emléket még a Kolozsvárt megjelentő „A Nap” című katolikus nőmozgalom lapja is a következőkben méltatja:

„Állítsunk emléket a lelkünkben egy hangtalanul, csendben dolgozó asszonynak, Szász Mártonné Bene Ilonának.

Ez az asszony beteljesítette Széchenyinek azt a mély értelmű mondását, hogy: „Aki nem tud sziklákat gördíteni, az gördültsen porszemeket.”

Azok a homokszemek, amit az ő élete csendes önzetlenségben összehordott kulturánk számdrára, ma arany szemekké váltak.

A felső Maros vidékén több mint 500 népművészeti mintát gyűjtött, saját költségén egyöntetű formába állította s így megmentette a már-már veszendőbe induló nagy értéket a népünk gondolkozásának, érzésének művészi, eredeti megnyilatkozását.

Kitünő stílus érzékkel dolgozott s így sikerült minden idegen ráhatást kiselejteznie.

Évek hosszú során a szegény falusi asszonyoknak munkát adott, saját költségével fedezve mindezt.

Két év előtt a marosvásárhelyi kiállításán az eredeti színpompás, gazdag, felsőmarosi népművészet óriási hatást váltott ki a művészek, a szakértők körében is.

Egy asszonyi élet hordta fel csendben az elveszni akarás, a feledés homályából.

Életében kevesebben tudták ezt, most halála után köszönjük meg neki szívből. De legfőképpen köszönjük azt a hangtalan önzetlenséget, amely örök példa marad nekünk.”

Az Osservatore Romano, a hivatalos pápai közlöny kifejti, hogy a betegek számára hasznos segédeszköz a misének rádióval való meghallgatása, de aki csak képes felkelni és elmenni a templomba, az kötelessé személyesen is jelen lenni a misén. Kijelentik továbbá, hogy a telefonon történő gyónás érvénytelen, mert a gyónásnál okvetlenül személyesen kell jelen lenni és a titoktartás sincs biztosítva a telefonon továbbított gyónás alkalmával.

A feketeci (Jugoszlávia) presbiterium a következő fegyelmi szabályzatot fogadta el:

1. Minden gyermeket a szülők 30 napos kordig megkereszteltetni tartoznak. Ellenkező esetben, ha a gyermek netalán keresztleletlenül elhal, sem harangoztatásban, sem egyházi temetésben nem részesíthető, sem egyházi temetőben el nem temethető.

2. Azon felnőttségű egyházi tagok, kik nazarénus szülei tilalma miatt lelki kényszer folytán nem keresztleletkezhetnek meg, de egyébként egyháztagsági kötelezettségeiknek eleget tesznek, ha keresztleletlenül meghalnak, eltemetésükről a presbiterium a körülmények mérlegelésével esetről-esetre fog határozni.

3. A törvényes gyermekek vasárnap délelőtt az egész gyülekezet jelenlétében keresztleletkeznek meg. Törvénytelen gyermek keresztleletése nem a gyülekezetben történik.

4. Vegyes házasság esetén, amennyiben a református fél gyermekeit hatóság előtti megegyezéssel más felekezetnek elgéri, templomunkban nem hirdethető s az egyházi tagok sorából törlendő, tehát sem urvacsoarával nem élhet, sem adója el nem fogadtatik s halála esetén harangoztatásban, egyházi temetésben nem részesíthető s az egyházi temetőbe el nem temethető.

5. Aki házasságkötés alkalmával az egyházi esketést mellőzi, sem presbiteri, sem egyházközségi képviselői tisztséget nem viselhet.

A szatmári református Nőszövetség Debreceni István ref. lelkész indítványára állást foglalt egy Szatmáron felállítandó árva-ház mellett.

A székesfehérvári református diákifjúság „falukonferenciát” rendezett a környék gyülekezeteinek ifjúsága számára. A konferencián 500 ifjú és leány vett részt.

A magyar református egyház illetékes hatóságai a pünkösdi ünnep másodnapját külmisziói nappá nyilvánították s az ország számtalan gyülekezete már eddig is rendszeresen foglalkozott a külmiszió kérdésével.

A Magyar Református Külmisziói Szövetség utazótájkára, Morvay István s. lelkész Bulgáriába utazott, hogy meglátogassa künn dolgozó misszionáriusainkat, Döbrössy Lajos lelkész és Hány Dánielt. Kint tartózkodását felhasználja arra is, hogy anyagot gyűjtjön jövő esztendei missziói előadásaihoz s fényképfelvételeket készítsen újabb diapozitív-sorozat számára.

A mohamedán misszió úttörő hősné, Martyn Henrinek az élettrajza jelent meg a Külmisziói Füzetek legutóbbi számában. Az ügyesen és mindvégig élvezetesen megírt élettrajz Sallay István munkája. A füzet nagyon alkalmas vallásos estéken való felolvasásra. Ara 20 fillér. Megrendelhető a Külmisziói Szövetségnél: Budapest, VII., Gyulai Pál-utca 9. II. 21.

Budapesten folyó évi május 23-án tartotta meg ülését a protestáns közös bizottság, amelyet a református és evangélikus egyházak a mindkettőjüket közösen érdeklő ügyek tárgyalására küldtek ki. A napirend első pontja az ismeretes Törek-féle kijelentések ügye volt. A Bizottság kimondotta, hogy érdemben ugyan nem kíván foglalkozni az ügygel e pillanatban, de már most megállapítja, hogy a protestáns ember a Szentháromság egy igaz Istenen kívül senki más-hoz nem imádkozik. Raffay Sándor püspök a naptár-reform ügyében a romániai evangélikus konzisztórium átiratát ismertette. A Bizottság határozatában csatlakozott a naptár-reformerek ajánlatához, hogy minden esztendőben április második vasárnapjára essék husvét első napja.

Az istenkáromlók ellen küzdő olaszországi országos liga veronai szervezete a szentév alkalmával külön érmekeket veretett, amelyek oldalát a keresztre feszített Krisztus képe ékesíti, másik oldalát pedig Szent Péter képe a körirattal: „Te Krisztus vagy, az élő Isten fia”.

A Független Amerikai Magyar Református egyház egyházkerületének főgondnoka, Bodnár István

— aki egyszerű gyári munkás — most ünnepelte meg nagy egyszerűségében huszadik évfordulóját annak, hogy a magyar református Sion életteréből a reá eső részt hordozza.

A dicsőszentmártoni református egyházközség presbiteriuma egyhangú határozattal kimondotta temploma kibővítésének szükségességét és hogy azt a munkanélküli hittestvéreink foglalkoztatása érdekében is elodázhatalannak tartja. A templombővítését a befolyó adományokból szándékoznak keresztül vinni. A templombővítésére eleddig 138 egyházi tag 98 020 Leut ajánlolt meg.

Julan Huxley, a nagy amerikai gondolkodó a „The Forum” című lapban „Mi lesz ötven év múlva?” a következőket írja:

— Nincs kizárva, hogy visszazuhanunk egy újabb sötét középkorba. Az is lehet, hogy ötven év múlva az egész föld csupa forradalom lesz. Én mégis azt tartom legvalószínűbbnek, hogy fokozatos és mérsékelt tempójú fejlődés küszöbén állunk.

— Politikai tekintetben a nacionalizmus, miután kiélte magát a mostani nagy viharokban, szinte teljesen eltűnik és internacionális világáramlat következik. A gazdasági szükségszerűség a kisebb nemzeteket föderációkba fogja kényszeríteni. A hat nagy állam: Amerika, Oroszország, Anglia, Egyesült Európa, Közép- és Délamerikai Unió, Kína (beleértve Japán), vagy pedig Japán (beleértve Kínát) továbbra is önálló marad.

— A szocializmusnak és kommunizmusnak mai formájában nincs jövője. Helyükbe egy céh-szocializmus lép, amelynek lényege az, hogy a mezőgazdasági és ipari vállalatok felett az állam fog ellenőrzést gyakorolni, árakat és termelésük mértékét a Központi Tervező Bizottság fogja megszabni.

— A profitot szigorú korlátok közé szorítják. Ennélfogva a munkások életszínvonala erősen emelkedni fog. Naponként csak négy és fél órát fognak dolgozni.

— A nevelési rendszer megváltozik. A testületi szellemre és az általános műveltségre teszi a hangsúlyt. Ennek a szellemnek előfutárja Dániában a téli, falusi iskolák. Sajnos, ez a kultúra veszteségét fogja jelenteni.

— A vallás új tartalommal telik meg. A theizmus helyébe a humanizmus új fogalma lép. Isten megfoghatatlan alakja mellé odaáll az Ember, valóságos sorsával.

— A születési kontrol törvényerőre fog emelkedni minden államban. Ennélfogva a népesség mindenütt csökkenni fog. Anglia, Németország és Amerika lakóinak száma vissza fog süllyedni a tizenöt év előtti színvonalra, ami sokkal egészségesebb állapot lesz. A gyermekáldást bizonyos formában meg fogják adóztatni. Fordítva, mint ahogy ma van. A nagyhatalmak közös megegyezéssel fogják rákényszeríteni a születési kontrolt a világ minden népére, különben a sárga és fekete fajok irtózatoss mértékben elszaporodnának.

— Ezután is lesznek magánorvosok és specialisták. De az ő aranykoruknak is vége lesz. A kereskedelmi ízü orvosi hirdetések tilosak lesznek. A népgyógyászat hatalmas lépésekkel fog előremenni.

— Az építészet jövője a tömegépítkezés. Azoké a házaké a jövő, amelyeknek modeljeit már most is látni fogjuk a nyáron a csikágói kiállításon. Nagyon ritka lesz az olyan ház, amely rokokó-, barokk- vagy Tudorstílusban fog épülni. Annyi, mintha manapság valaki külön karosszériát épített az autójának. A házépítés tömeggyártás lesz.

— Ötven év múlva a levegőt már teljesen birtokába vette az ember. A fehér faj el fogja lépni a trópusokat, — nem felfedező útra fog odamenni, hanem állandó lakást keresni. A benszüllöttek egyelőre hosszú időre háziállatok lesznek. Ez persze nem fog egészen simán menni.

Angliából kezd átléptárolni Kelet-Európába egy új szekta, az úgynevezett Krisztus-hívő zsidók szektája, amelynek első állomása Csehország. Ez a szekta a zsidó és a keresztyén vallások kombinációja. Azt hirdetik, hogy az emberiség egyetlen boldogító hitét csak

az ó és új testamentum egyesített eszmevilága termelheti ki.

A dicsőszentmártoni református egyházközség egyszerre öt tagját, mert az egyházi közterhet viselni nem voltak hajlandók, az egyház tagjai sorából törölte.

Magyarországon a „Virágszövetség”, mely temetési és egyéb virágajándékok megváltásából létesült, megkezdi öreg embertársainkat gondozó munkáját. Amint kellő számú jelentkezés történik, megnyitja a ceglédi „Kálmán” nevű szőlőben az *Idős Nők Otthonát*.

A dicsőszentmártoni református egyház presbitériuma, miután özv. Benyovszky Károlyné, református vallású gyermekeit idegen hitben neveltette, az egyházból kizárta, egyház tagdíj megajánlását visszautasította.

A magyar írók kongresszusa a folyó évben június 10—18-ika között Lillafüreden lesz. Az első nap bevezető előadásait Móricz Zsigmond és dr. Lombrécht Kálmán egyetemi tanár tartják. Előadóként szerepel lapunk felelős szerkesztője: dr. Tavasz Sándor is, aki a „Magyar írók az utóállamokban” címen tart előadást.

Báró Vay László, Hajdu—Biharmegye főispánját most iktatták be Debrecenben nagy ünnepség keretében a tiszántúli református egyházkerület főgondnoki méltóságába. Megjelentek az ünnepségen Ravasz László és Antal Géza püspökök, gróf Teleki József titkos tanácsos, Farkasfalvi Farkas Géza képviselő, egyházkerületi főgondnok. Baltazár Dezső imája után Maklár Károly egyházkerületi lelkészi főjegyző hivatalosan is bejelentette a csaknem teljesen egyhangú választás eredményét, majd küldöttség kísérte a terembe az új főgondnokot, akit Baltazár püspök iktatott be méltóságába. Baltazár beszédében utalt a Vay-család nagy nemzeti hagyományaira és történelmi emlékeire; báró Vay László főgondnoki székfoglalójában szövéteite, hogy az egyház és a hívek kapcsolatának megbontására állandó aknamunka folyik. Az egyházi életből ki kell kapcsolni a pártpolitikát. A vallásfelekezeti béke és egyetértés kérdése áll ma előtérben. A reformátusoknak nemcsak a protestáns testvéregyházakkal, hanem római katolikus testvéreikkel is békességben és harmóniában kell élniök. A nagy tetszéssel fogadott főgondnoki székfoglaló után gróf Teleki József, Geduly Henrik evangélikus püspök, Vársáry István debreceni polgármester, Rugonfalvi Kiss István debreceni rektor és mások üdvözlötték az új főgondnokot. A csütörtöki közgyűlés után a résztvevők jelenlétében leplezték le a kollégium hősi halottainak emléktábláját.

Balatonkenesén, — a múlt évihez hasonlóan, — dr. Ravasz László püspök és Bernát István a Magyar Kálvin Szövetség elnökei vezetésével ismét összeült folyó évi május hó 8—10 napjain egy alkalmi társaság, ahol elmélyedve az Úr igéjének hallgatásában, egyuttal a legidősebb egyházpolitikai kérdéseket is meg-

vitatták. A megjelentek kívánságára a Kálvin Szövetség folytatni fogja e nagy fontosságú összejöveteleit.

Az Angol Nemzeti Vasárnapi Iskola Egyesület legutóbbi jelentése szerint az angolországi vasárnapi iskolának 2.000.000 tagja van.

Magyarországon egy esetből kifolyólag a kultuszminiszter értesítést küldött a konventnek, amely szerint, amennyiben ezentúl bármi akadályja volna annak, hogy a vallásfelekezetek lelkészei ünnepségeken együtt működjenek, csakis társadalmi keretek között, valamennyi egyházi kikapcsolásával tarthatók ilyen ünnepek.

Munkásjobbágyságot teremtett a Szovjet. A szovjetkormány rendeletet adott ki, amely az orosz munkás szabad költözködési jogát megszünteti. A rendelet szerint az állami üzemekből elbocsátott munkások útlevele ezentúl fel fogja tüntetni eddigi munkahelyüket és azt is, vajjon lakhelyüket engedély nélkül hagyták-e el. Amely munkás engedély nélkül hagyja el lakóhelyét, azt állami üzemekben ne alkalmazzák.

Winchester angol püspöke gyalog bejárja egész egyházmegyéjét. Az egyházfejedelem faragványos pásztorbottal gyalogol egyik egyházközségből a másikba és mindegyikben is-tentiszteletet tart. Naponta 10—20 kilométert tesz meg.

Szerkesztői üzenetek.

K. L. a következő kérdést intézte lapunkhoz:

„Konfirmáljam s Úrasztalához engedjem-e az olyan ifjút (leány), akivel advent óta küzködök, de a tízparancsolat megtanulását sem tudtam elérni. Abnormis, eszelős az illető, a 17 évet is már eltöltötte s bár járt iskolába, de éppen csak hogy járt, abszolute nincs semmi látszatja, s viselkedése is hülyeségét bizonyítja.

A presbitérium azt mondja: hadd menjen, egyszer ügyis kell konfirmálnia, essék hát túl már rajta. De engem bizonyos lelkifurdalás nyugtalanít, hogy vajjon nem vétek-e az Úrasztala szentsége ellen, ha ilyet is odaengedek.

Ezért kérném szíves felvilágosítását.”

Felelet:

Ebben az esetben talán legjobb volna úgy eljárni, hogy a nyilvános konfirmációtól eltekintve a presbitérium felhatalmazása alapján úrvacsorához bocsátni az illetőt, mert az úrvacsorát, kivéve a nagybeteg eszméletlensége esetét, szellemi defektus címén nehéz megtagadni valakitől. A nyilvános kikérdezést mellőzhetőnek látjuk, mert ebben az esetben semmi jelentősége nem lenne. Természetesen feltételezzük, hogy az úrvacsorához való bocsátás alkalmával az illető tudja, hogyan kell viselkednie s botrányos magaviseletet nem tanústit.

A szerkesztésért felel: DR. TAVASZY SÁNDOR.